ئازەریەکانی بۆکان

لە کتێبی بۆکان لە سەدەی بیستەم دا نوسینی رێزدار رەحمان محەمدیان، چاوم کەوت بە پەخشانە شیعرێک لە شاعیری بەرز و خۆشەویستی گەلەکەمان نەمر عومەری سولتانی(وەفا) بە نیوی "بیری رابردوو".

لەم پەخشانە دا نەمر وەفا بەو پەڕی دڵسۆزی و بێ لایەنیەوە بۆ دانیشتوان و کەسایتی و دیمەنی شارەکە بە جوانی دەدوێت و لەش و هەستی هەر خوینەرێک کە شارەزایی و بیرەوەری لە گەڵ شارەکە و خەلکەکەی دا هەبێت دەهەژێنێ و بۆ چەند ساتێک سواری باڵی خەیاڵی ئەسپی خەیاڵ دەبێت ودەڕواتەوە شارە خەمینەکەی وەفای نەمر.

بە خوێندنەوەی پەخشانەکە بە کوڵێ گریان و چاوی پڕلە فرمێسک، گەلێک بیرەوەری کۆنم لە پڕ هاتنەوە بیر لە گەڵ دۆستان و هەوالاندا؛ بە تایبەت یەکێک لەو هەوالانە ئازری زمان بوو. رووماں دەکردە باغ و بیستانەکان بوو خواردنی چەقالە قەیسی و شەکرە سێوەی باخەکان، لە پرێکدا هاواری بیانگرن! بیانگرن! بەرز دەبووەوە. ڕامان دەکرد ودوای ماوەیەک ڕاکردن لە سە ر کانی مەلا علی ئاوێکی ساردمان دەخواردەوە و دوای پشوودان بەرەو شار دەکەوتینەوە ڕێ؛ یادی بەخێر!

زۆر لە سەر شاری بۆکان و ناوچەکانی سەر بەم شارە و کەسایەتەکانی لە هەموو بۆواریکی سیاسی، فەرهنگی، هونەری، ئابووری و کۆمەلایەتی باس و لێکوولینەوە کراوە و نوسراوە و جێ پێیان لە مێژووی ئم شارە دیارە و هەمیشەش دەمێنێت. منییش ناچمە ناو ئەم باسەوە، بەڵام هەندیک مەسائیل و موشکلات لەم سالانی رابوودوە دا ڕوویان داوە کە بەهیچ جۆرێک لەگەڵ ئەو کات بەراورد ناکرین. بوو نموونە، لە شارێکی چووکی وەک بۆکان حوسەینیە بۆ شیعە کان بینا کرا بوو بەڵام لە شارێکی گەورەی وەک تاران ئەهلی سوونە لەم مافە بیبەش بوون، لە حال و وەزعی ئێستای رۆژهەڵاتی ناوەڕاست دا کە کۆردستانیش ئەگریتەوە بە داخەوە هەموو کاتێک و ساتێك هەواڵی دڵتەزین و نادیاریکراو دەبیستین بە تایبەت لە بوواری ئایینی و هەروەها جیاوازی و تەفرەقە لە نیوان ئایینەکانی شیعە ،سوونە، کەلیمی، بەهایی کە ئەمەش دەگەڕیتەوە سەر سیاسەتی حکومەتە داگیرکەرەکان کە لە ماوەی ئەم سی سالە دا روویان داوە و ئێستاشی لە گەل بێیت نەک بەرەو باشی نەچووە بەڵکو خراپتریش بووە و دەبێت، بەلام مەبەست لەو قسانە، دەمهەویت ژیانی ئێستای خەڵکەکە لە باری کۆمەلایەتیەوە هەڵبسەنگێنم لەگەڵ سالانی رابردو. لە شاری بۆکان جیا لە دانیشتوانی کورد نەتەوەکانی جوراو جوریش نیشتەجێی ئەو شارە بوون وەک ئاسووری، بەهایی، کەلیمی، و ئازەریەکان و سالانی

زۆر له گەڵ یەکتری ژیاون و هیچ کەندو کوسپێک نەهاتوته پێش و زوریش به رێزەوه مامەلەیان لەگەل دەکرا، ئەوانییش به پێی لێوەشاوەیی یان تێگەیشتن له سەر مەسائیلی رۆژ و بۆارەکانی جوراجور یارمەتی خەلکی و شارەکەیان دەدا. لیرەدا مەبەست ئازەریەکانی شاری بۆکانن، له حالی حازر دا ژمارەی دقیقی ئەو کەسانەی ئیستا له بۆکان دا دەژین له دەستا نییه بەلام به پێی پرسیار له کەسانێك زۆربەیان ئیستاش له بۆکان دا دەژین و ئەوانەی که روییشتوون جارو بار بۆ سەردان و به سەرکردنەوەی هەڤالان و شارەکه دێنەوه بۆکان.

لییرەدا که باسی لیوەشاوەیی و خزمەتی برا ئازەریەکان به شارەکه دەکرێت، به مانای ئەوه نییه که له پییش ئەواندا کەسی دیکه ئەم کارانەی نەکردبییت.

پۆست و تلەگراف: ئاغای سالحی، پیاویکی چوکەلە و رەشتالەی لەبەردلان بوو، بەیانان زوو به جانتاکەیەوه پر له نامەی خەلکی، شەقام به شەقام و دوکان به دوکان وکۆلان به کۆلان دەگەڕا و نامەکانی خەلکی دەگەیاند، سالحی دو کچ و کۆریکی بوو: خانم سالحی که مامۆستا بوو، مەنیژه و ئەحەد.

پۆلییس (شەهرەبانی): نادری پاسەبان سێ کۆڕ و کچییکی بوو؛عەسکەری پاسەبان که کورەکەی ئیستا له بۆکان دەژیت، حەمیدئاغای پاسەوان.

دەرمانگا و بیمارستان: ئاغای ئازارەشی، کورەکانی: خوسرەو، موجتەبا ومورتەزا؛ عەباس ئاغا؛ موحەمەدی ئامپول زەن؛ دوکتور یارمحەممەدی؛ خانم میرزایی؛ دوکتور سلامەت بەخش؛ فەزلعەلیزاده؛ بیهرەوان و خوسرەو شاهی.

شەهرداری (شارەوانی)**:** مەولاقوڵی پینچ کور و دو کچی بوون، حوسین، حەسەن، سوهراب، فەرامەرز، عەلی.

بەننا و گەچ کار: وەستا ئەسەدولا، وەستا موحەمەدی شاهسەواری، قادر، عادل، وەستا حوسین رەنجبەردوست، وەستا غەفاری بەننا. **معمار:** باوکی حوسین علی پوران که زۆربەی قۆتابخانەی بۆکانی دروست کردبوو.

شیرینی پەزی: برادەران دوکانیکی گەورەی بوو و نوقل و شیرینی شارەکه و دەور وبەری دابین دەکرد و دوکانداران پێویست نەبوو ئیتر بۆ کڕینی شیرینی بەرەو شاره گەورەکان وەرێ کەون.

زێڕینگەری: کریم ئاغای زێڕینگەر. خەڵکی بۆکان بۆ کرین یان گۆرینەوەی زیڕی شکەستە دەچوونە شارە گەورەکان بلام بە هاتنی کریم ئاغا ئەم مۆشکلە حل بوو. زۆر کەس لای ئەو فیری زێڕینگەری بوون.

ئاسنگەری: مەشهەدی سمایلی شێخ بەگلوو زۆری خزمەت بە جوتیاران و خەلکی شارەکە کرد،بەتایبەت دروست کردنی ترومپا لە بۆکان یارمەتیدەرێکی زۆر بەکەڵك بوو.

میکانیک : وەستا حوسین نیکفال زۆر شارەزا بوو زۆر لە لاوانی فیری میکانیکی کرد وەک خالید بهاری و ئەحمەدی ئیسلامی. باۆکی **جوجەی ئیرانی** ش میانیک بوو.

میکانیکی کەرستەی کەشاورزی:نیعمەتی شیخی و براکانی خزمەتیکی زوریان بە جوتیارانی ناوچەکە کرد بە هێنانی کۆمباین و جەنجەر ئیشی ئەوانی سووکتر کرد، نیعمەتی شیخی لە لایەن ئازەریەکانی بۆکان رێزی زۆری لی دە گیرا و خەرجی رۆژانی مانگی موحەرم لە سر شانی ئەو بوو.

فەرش فرۆشی: مەشهەدی نەقی، لە شاری بۆکان دۆکانی فرش فروشی نەبوو و زۆرتر لە سەر شەقامەکان یان لە میدانی شار دا دەیفرۆشتن. بە دانانی دۆکان لە لایەن مەشهەدی نەقی، فەڕش فرۆشی بوو بە باو.

شوفیر : ئەکبەری شەکەرانی (ئەکبەر ئاسۆری) زاوای حەسەن زەیرک بوو و کاک فیصل میاندواوی زاوای حاجی حوسینی فاتحی بوو. برایم نادرعەلی کۆری نادری پاسەوان بوو ئەوانە ماشینی گەورەیان لێدە خوڕی.

ددانساز: میکائیل لە ئەسل دا ئەرمنی بوو و مەتەبێکی ڕێک و پێک و کەرستەی خاوێنی بوو.

دەلاکی : حەسەنە کەڕ بیجگە لە دەلاکی کاری خەتەنەشی دەکرد ، حەسەنە کەڕ و کیفە چووکەکەی لە یادی ئەو کەسانەی کە خەتەنە کراون ماوە ە دەمینیت، بۆ خۆم کە قووربانی دەستی ئەو بووم ئەگەر بە هەلکەوت تووشی دەبووم هەلدهاتم!

وینەگەری : قوربانزادە بەهائی بوو ئینسانیکی بی ئازار و قسە خۆش بوو ؛ کاتی وینەگرتن دەیکوت پیکەنین بکەوە! یان دەیکوت ئینسان گابلی تەرە گییە ئەمن دوێنێ دارتاش بووم ئەمرۆ عەککاسم سبەی دەبمە شوفیر تەیارە!

دارتاش(نەجار): وەستا بیلال ئەویش بەهائی بوو و بە نوێی ترین کرەستە ئیشی دەکرد و زوربەی شاگردەکانی بوون بە وەستا وەک وەستا قادر، وەستا فەتاحە سوور، وەستا سمایل، وەستا بیلال لە ئنقلاب دا بوو بە موسوڵمان و خەتەنەیان کرد، پاشان پەشیمان بووبوەوە و دەیگوت: "هەم دینەکەم چوو هەم.....!"

کەشاوەرزی: مەشهەدی رحیم ئاغا زەوییکی زۆری لە ئاغاکان بە شەریکی وەرگرتبوو ،گەنم و جۆ و و هیرەڵماسی بەرهم دەهێنا.

سەوزیکاری: مەشهەدی مەمەد شەریف زادە وخێزانی فاطمە خانم لەو بەری جۆگەی بەربەردان باخچەیکی گەورەیان بوو سەوزیکاریان دەکرد و بیجگە لە مایحتاجی سەوزی شارەکە، بۆ شارەکانی وەک بانە، سەقز، مەریوانیشیان دەبرد. دوکانی سەوزی فرۆشیشیان لە ناو شار دا هەبوو کورەکانی ناویان داداش، مەحموود، حاج عەینی و برایم بوو. کەسیکی تر بە ناوی **سەیفالی** لەو بەری پردی میراوا نزیک سەلاخ خانە، باخچەی سەوزی بوو.

باخداری: پیاوێک ئاگاداری دارچنارەکانیماڵی قاسم ئاغا و کاک سەلاح موهتەدی دەکرد ناوێ **وستا مالیک** بوو،پیاوێکی پیر بەلام ئازا و چالاک و سامناک، کاتی پشوّی مەکتب، قوتابیان بۆ دەرس حازر کردن دەچونە ناو قۆرغەکان، جاروبار وەستا مالیک سەردانی قۆرغەکەی دەکرد و دەڕویشت. **عەلی وەفادار** رەفیقی کاک عزیزی برام بوو لە یەک کۆلان دا بووین ،چاووی ماری در دەهینا. لە سەر دار بڕینەوە بۆ تووری والیبال یک دو جار لە گل وەستا مالیک درگیر دەبن، رۆژیک علی وەفادار بۆ درس حازرکردن دەچێتە ناو قۆرغەکە کاتی ڕۆیشتنەوە ماڵێ دەیهەوێ خوداحافیزی لە وەستا مالیك بکات، لە ترسان لێی هەڵە دەبێ و بە جێی "وەستا مالیك خودا حافیز" دەڵێ: "وەستا حافیز خودا مالیك" ئەویش پێوایە شوخی پێ دەکات، هەتا نزیك ماڵێ وەدوای دەکەوێ.

دووکاندار: داداش شریفزادە کەبابی بوو، **عادل ئوروج**، لە سەر فەلەکەی ناو شار جیرانی سالەی گڵێنە دۆکانی بوو و بەیانان زوو خەڵکی بۆ خواردنی هەنگوین و کەرە دەچونە لای ئەو، **علی بوغلو** بار فرۆشی میوە بوو روبەروی **رەحمانی بهرامی** بوو.علی بوغلو کڵاویکی لەبەداری لە سەر و هەمیشە قلیانی بە دەمەوە بوو. **غولامە کوێر**، لە تەنیشت سینەما دۆکانی توو و پستەی بوو. **سلطان علی و قیبالی** لە گەرەکی قولە دۆکانییان بوو . پیاوێکی مل دریژ داری دەفروشت بە ناوی **مەشهدی مل ......** لە حەمامی کاکا غای کەیخوسرەوی پیاوێکی دریژ و لاواز کیسەکیش بوو بە ناوی **حەیدەر.**

ئاشپەز: نەغدالی یان (**نقد علی**) لە سر ئەم پیاوە لە مالپەری بۆکان ماموستا **ح.س.سۆران** نوسیبۆی و پیویست ناکا منیش باسی بکەم بەلام بیرەوەرییەک کاک عەزیزم دەیگێڕاوە باسی دەکەم: "نەغدالی لە جادەی کەمەربەندی کافەی بوو و زوربەی شوفیری تانکەرە نەفتکێشەکان لای ئەو دەحەسانەوە ، نەغدالی رقی لە ماشینی ژیان بوو ، کاک عەزیز ژیانێک دەکڕێ و لە گەڵ هەڤالانی بۆ خواردنەوە دەچنە لای نەغدالی ، بە دیتنی ماشینەکە، دەلی عەزیز تۆم خۆش دەوی بەلام ڕقم لەم ژیانەیە. کاکە عەزیزدەڵێ بۆ؟ نەغدالی دەلێت ئاخە ژیان پەپلەی کوشتوە! دەپرسێ چۆن؟ نەغدالی دەڵێ ئەوە نیە مامڵێ گوتوویە: "ژیان وئەرکی ناخۆشی پەپوولەی ئارزوی کوشتم"، بۆیە ڕقم لە ژیانە چونکە پەپلەی کوشتووە!

سینەما: علی شەل، هەمزە.

مامۆستایانی قوتابخانە: ئاغای بیگلری، ئاغای سیروس توفیق، ئاغای ئەکبەرزادە.

ئەم کەسانەش کاری ئازادیان بوو : **ئیبەوە کوێر. ڕەمە، ئەکبەر، ئوروج.**

ئەو کەسانەی ژیانی هاوسەرییان لە گەل ئازەری زمانان پێک هێناوە :

حەسەنە دووگە برای کاک حەمە ڕەسووڵی کاکەڵلا،

حەمەدمین مەلامحمودی کارمندی شهرداری.

غەفور ئاشناگر مودیری سینەمای بۆکان.

عوسمان فەتحی لە گەڵ خانم میرزایی کارمەندی بیمارستان.

ئیسماعیل فەتحی لە گەڵ مەنیژە ئەورامی پور

قاسم مەحمودی لە گەڵ ژیلا ئەورامی پور

عەبدول کاوەیی لە گەڵ کچی نەغدالی

سەعید پەرهیز لە گەڵ کچیکی خەڵکی مەراغە

کاک قادر خاکی (میوە فروش)

جەعفەر حەسەن زادە لە گەڵ خۆشکی ڕەمە (ڕەحمەتوڵلا)

سەید رەسول عەزیزی لە گەڵ کارمەندێکی بیمارستان.

حەسەن کوردپوور (مامۆستای قوتابخانە)، لەگەڵ کچێکی خەڵکی دەوروبەری مەراغە

لە کۆتاییدا، ئەگەر ناوی کەسانیک نەهاتووە، یان لە بیر چوون، داوای لێبووردن دەکەم و هیوادارم کەسانیتر ناتەواوییەکانی تەواو بکەن.

جەعفەر مەردان بەگی

هۆلاند

20- -8 - 2011